

5.6 PRVOUKA

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Prvouka jako vyučovací předmět má komplexní charakter a je úzce spojena s výukou mnoha dalších předmětů. Jejím cílem je zprostředkovat žákům základní postoje, vědomosti, dovednosti a návyky týkající se života společnosti a přírody. Žáci si v rámci předmětu osvojují orientaci ve svém nejbližším okolí, důraz je kladen na školní adaptaci a život ve škole, učí se základům společenského chování, orientovat se v čase, pozorovat přírodu a změny v ní z hlediska ročních období. Důležitou součástí obsahu předmětu je péče o zdraví člověka a základy dopravní výchovy. Z hlediska témat probíhá výuka předmětu cyklicky, ve spirále – ve vyšším ročníku jsou rozvíjeny a rozšiřovány znalosti a dovednosti osvojené v ročníku nižším.

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Prvouka je součástí vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět**, konkrétně je dán očekávanými výstupy stanovenými pro první období 1. stupně. V souvislosti s tím je předmět vyučován v 1. až 3. ročníku s časovou dotací 2 hodiny týdně v každém ročníku.

Na Prvouku navazují ve 4. a 5. ročníku vyučovací předměty Vlastivěda a Přírodověda, na 2. stupni pak předměty vytvořené z obsahu vzdělávacích oblastí Člověk a společnost, Člověk a příroda.

Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** je jedinou vzdělávací oblastí RVP ZV, která je koncipována pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Svým široce pojatým syntetickým (integrovaným) obsahem spoluutváří povinné základní vzdělávání na 1. stupni.

Předmět je tvořen následujícími tématy vzdělávacích oborů a tematickými okruhy průřezových témat:

- vzdělávací obor **Člověk a jeho svět** – Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví
- vzdělávací obor **Informatika** - Data, informace a modelování, na základě pozorování sběr dat a informací o věcech, které nás obklopují, využití obrazových modelů (myšlenkové a pojmové mapy)
- průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** - Rozvoj poznávacích schopností, Mezilidské vztahy, Komunikace, Poznávací schopnosti
- průřezové téma **Výchova demokratického občana** - Občanská společnost a škola (vztahy ve škole)
- průřezové téma **Multikulturní výchova** - Kulturní rozdíly, Lidské vztahy, Etnický původ, Princip sociálního smíru a solidarity
- průřezové téma **Environmentální výchova** - Lidské aktivity a problémy životního prostředí (životní prostředí, odpady a hospodaření s odpady), Vztah člověka k prostředí (naš životní styl)

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení této vzdělávací

oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnání nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

Při výuce předmětu jsou využívány názorné a aktivizující metody práce, výuka probíhá v interiéru školy i v exteriéru - na vycházkách, ozdravných pobytech, formou exkurzí. Žáci provádějí s pomocí učitele některé pokusy, pracují individuálně i ve skupinách, zařazovány jsou také besedy s odborníky. Kromě názorných nástěnných a manipulačních pomůcek má škola k dispozici věkově přiměřené výukové počítačové programy pro danou vzdělávací oblast, běžnou audiovizuální techniku.

Výchovné a vzdělávací postupy uplatňované ve vyučovacím předmětu, které směřují k utváření klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- překládáme žákům přiměřeně náročný obrazový materiál, krátké texty v učebnici a pracovních sešitech
- vysvětlujeme žákům slova, pojmy a termíny z dané oblasti, usilujeme o jejich zapamatování a odpovídající používání
- výuku předmětu spojujeme s praktickými životními situacemi a zkušenostmi
- předkládáme žákům více zdrojů informací
- zařazujeme prvky vzájemného a vlastního hodnocení s cílem poznávání vlastních úspěchů a chyb, pracujeme s chybou

Kompetence k řešení problémů

- zařazujeme do výuky jednoduché pokusy a pozorování jako východiska pro modelové situace
- prostřednictvím konkrétních příkladů krizových situací učíme žáky na podobné situace adekvátně reagovat
- nacvičujeme modelové způsoby chování v situacích ohrožení, poskytnutí jednoduché první pomoci a způsoby přivolání pomoci sobě i druhému
- pochvalou dílčích úspěchů motivujeme žáky k překonávání obtíží a nezdarů

Kompetence komunikativní

- rozšiřujeme slovní zásobu žáků o nové pojmy z dané oblasti
- zařazujeme hry a dramatizaci podporující rozvoj verbálních i neverbálních komunikačních dovedností
- pracujeme s jednoduchými texty či obrázky, ověřujeme porozumění jim, orientaci v nich
- nacvičujeme dovednost odpovídat krátkými celými větami na kladené otázky, dbáme na používání spisovného jazyka
- při řešení krátkých, jednoduchých písemných úkolů v pracovních listech rozvíjíme písemnou komunikaci
- ve výuce využíváme přiměřeně obtížné výukové programy pro PC vhodné pro vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

Kompetence sociální a personální

- seznamujeme žáky se zdravým životním stylem, ochranou životního prostředí, národními tradicemi, životem menšin a etnických skupin
- předkládáme žákům informace o společenských normách a snažíme se je vést k jejich dodržování, zaměřujeme se také na pravidla a dodržování školního řádu
- učíme žáky rozpoznat rizikové chování, odhadnout následky vlastního chování a respektovat druhé

Kompetence občanské

- vytváříme u žáků představu o školních i společenských normách slušného chování, vedeme je k jejich respektování a dodržování
- učíme žáky rozlišovat pozitivní a negativní projevy chování
- vytváříme u žáků povědomí o významech státních svátků, symbolů a vztahu k vlasti
- během vycházek, školních výletů vytváříme pozitivní vztah k přírodě a k ekologickému myšlení
- věnujeme se problematice ochrany zdraví v souvislosti se zdravým životním stylem
- v rámci dopravní výchovy učíme žáky respektovat základní pravidla pro chodce

Kompetence pracovní

- neustálým opakováním a vhodnou motivací upevňujeme u žáků základní pracovní návyky a postupy související se školní prací, žáci si tak utvářejí pracovní návyky v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- zařazujeme do výuky jednoduché pokusy a praktické činnosti, které žáci vykonávají podle stanoveného postupu
- při praktických činnostech provádíme poučení o bezpečnosti a prevenci úrazů
- rozvíjíme představu žáků o výsledcích lidské činnosti, učíme je odlišit práci od hry
- pozitivně hodnotíme dokončení zadaného úkolu, čímž podporujeme vytrvalost

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací
- snažíme se dávat žákům prostor k plánování a realizaci pozorování a pokusů s účelným využitím digitálních technologií